

नेपाल अपाङ्ग महिला संघ NEPAL DISABLED WOMEN ASSOCIATION

समावेशी र पहुँचयुक्त कोभिड-१९ प्रतिकार्यका लागि सुझावहरू

कोभिड-१९ महामारीले विशेष गरी अपाङ्गता भएका महिलाहरूलाई असर पारेको छ । यस विश्वव्यापी महामारीको प्रतिकार्य र निर्णय प्रक्रियामा अपाङ्गता भएका महिलाहरूले अर्थपूर्ण सहभागिता जनाउनबाट वन्चित भएका छन् । नेपाल सरकारको कोभिड-१९ प्रतिकार्य र निर्णय प्रक्रियामा अपाङ्गता भएका महिलाहरूको समावेशिताका लागि पैरवी गर्न नेपाल अपाङ्ग महिला संघले यस सुझावपत्र तयार गरेको छ । यी सुझावहरूलाई तीन तहका सरकारसँग पैरवी गरि अपाङ्गता र लैंगिक समावेशी कोभिड-१९ प्रतिकार्य सम्बन्धी नीति तथा योजनाका लागि प्रयोग गरिनेछ ।

नेपाल अपाङ्ग महिला संघले इन्टरनेसनल फाउन्डेसन फर इलेक्टोरल सिस्टम्स र अमेरिकी सहयोग नियोग (यु.एस.ए.आइ.डी) को सहयोगमा “अधिकारका लागि अभियान : प्रभावकारी नीति निर्माणका लागि अपाङ्गता भएका महिलाहरूको सशक्तीकरण” नामक परियोजनामा संलग्न मोरङ्ग, काभ्रे, धादिङ्ग, गोरखा र कञ्चनपुर जिल्लाका अपाङ्गता भएका महिलाहरूसँग अनलाइन बैठक मार्फत छलफल गरि यी सुझावहरू तयार पारेको हो । यी सुझावहरूले अपाङ्गता भएका महिलाहरूको आवजलाई प्रतिनिधित्व गर्छन र तीन तहका सरकारलाई समावेशी र पहुँचयुक्त कोभिड-१९ प्रतिकार्यका कामहरूलाई प्राथमिकिकरण गर्न मदत गर्छन । नेपाल अपाङ्ग महिला संघका अपाङ्गता भएका महिलाहरूले कोभिड-१९ महामारीको क्रममा पहिचान गरेका अवरोधहरूका आधारमा तयार पारिएका सुझावहरू निम्नानुसार छन् :

१. अपाङ्गता भएका महिलाहरूका लागि मनोसामाजिक परामर्श सेवाको प्राथमिकिकरण : कोभिड-१९ रोखथामका लागि सरकारले गरेको लकडाउन र अन्य अवरोधहरू जस्तै सार्वजनिक सवारी साधनको अभाव र परिवारिक प्रतिबन्धका कारण अपाङ्गता भएका महिलाहरूले उदासिनता, डर, चिन्ता र कठिनाइ जस्ता समस्याहरू झेलिरहेका छन् । त्यसैकारणले स्थानीय सरकारको सहयोगमा

अपाङ्गता भएका महिलाहरूका लागि स्थानीय तहमा मनोसामाजिक परामर्श सेवा प्रदान गरिनुपर्छ ।

२. कोभिड १९ महामारीको समयमा अपाङ्गता भएका महिलाहरूको रोजगारीको अवसरको सुनिश्चितता : यस महामारीको समयमा धेरै अपाङ्गता भएका महिलाहरू रोजगार विहिन भएका छन् भने कतिका लागि रोजगार पहुँचयुक्त नभएको अवस्था छ । त्यसैले अपाङ्गता भएका महिलाहरूको रोजगारीका लागि स्वास्थ्य र सुरक्षालाई ध्यानमा राख्दै तिनै तहका सरकारले सीप विकासका तालिम प्रदान गर्नुपर्छ ।

३. अपाङ्गता भएका महिलाहरूलाई मास्क र ह्यान्ड स्यानिटाइजर बनाउने तालिम : स्थानीय सरकारले अपाङ्गता भएका महिलाहरूका लागि मास्क र ह्यान्ड सेनिटाइजर बनाउने तालिम दिनुपर्छ साथै त्यसको सहि प्रयोग विधि र बजार व्यवस्थापनको लागि पनि सहयोग गर्नुपर्छ ।

४. स्थानीय तहका विपद् व्यवस्थापन समितिहरूमा अपाङ्गता भएका महिलाहरूको सहभागिताको सुनिश्चितता : गाउँपालिका र नगरपालिकाहरूमा बन्ने विपद् व्यवस्थापन समितिहरूमा अपाङ्गता भएका महिलाहरूलाई समिति सदस्यका रूपमा रहने व्यवस्था गर्नुपर्छ । साथै त्यस्ता समितिहरू बनाउँदा गाउँपालिका र नगरपालिकाले अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका संघसंस्थाहरूसँग परामर्श गर्नुपर्छ ।

५. पहुँचयुक्त क्वारेन्टाइन सेल्टरको निर्माण : स्थानीय तहमा बनेका क्वारेन्टाइन सेल्टरहरू अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा लैंगिकताका आधारमा पहुँचयुक्त छैनन् । उक्त सेल्टरहरूमा अपाङ्गता भएका महिलाहरूका लागि छुट्टै कोठा, महिनावारीका बेला चाहिने सरसफाई सामग्री जस्तै स्यानिटरी प्याडहरूको व्यवस्था छैन । यसका साथै पहुँचयुक्त शौचालय, नुहाउने कोठा, धाराको उचित व्यवस्थापन छैन । यसका लागि स्थानीय सरकारले “कोभिड-१९ महामारीको सन्दर्भमा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि अत्यावश्यक स्वास्थ्य तथा पुनर्स्थापना सेवा प्रवाह सम्बन्धि अन्तरिम निर्देशिका २०७७” अनिवार्य रूपमा प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नुपर्छ ।

६. पहुँचयुक्त सूचना सामग्री प्रसारण र प्रकाशन : स्थानीय सरकार (वडा र पालिका स्तर) ले प्रसारण र प्रकाशन गर्ने गरेका कार्यक्रम र सार्वजनिक सूचनाहरू प्राय अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि पहुँचयुक्त हुँदैनन् । स्थानीय सरकारले कोभिड-१९ महामारी तथा अन्य स्वास्थ्य सम्बन्धी

जानकारी तथा सूचनाहरू पहुँचयुक्त ढाँचामा प्रसारण र प्रकाशन गर्ने नीति लिनुपर्छ जस्तै सांकेतिक भाषा, ब्रेल लीपि, क्लोज क्याप्सनिङ, सजिलै बुझ्न सकिने भाषा आदि ।

७. अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरूका लागि पहुँचयुक्त अनलाइन कक्षा सञ्चालन : संघिय तहमा शिक्षा मन्त्रालय, प्रादेशिक तहमा सामाजिक विकास मन्त्रालय तथा स्थानीय सरकारले एक आपसमा सहकार्य गरि पहुँचयुक्त ढाँचामा अनलाइन कक्षा सञ्चालनको योजना बनाउनुको साथै कार्यान्वयन गर्नुपर्छ । जस्तै ; अनलाइन कक्षामा सांकेतिक भाषा, ब्रेल, क्लोज क्याप्सनिङ, सजिलै बुझ्न सकिने भाषा आदि हुनुपर्छ ।

८. सहयोगी सामाग्रीको व्यवस्था : कोभिड-१९ महामारीको अवस्थामा सहयोगी सामाग्री जस्तै श्रवण यन्त्र, व्हिल चेयर, बैशाखी आदिको माग र मर्मतको आवश्यकता बढिरहेको छ । जसका कारण अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू सहि जानकारी र रोजगारीको अवसरबाट बञ्चित हुने सम्भावना छ । त्यसैले स्थानीय सरकारले सहयोगी सामाग्रीको व्यवस्थापन र मर्मतको व्यवस्था मिलाउनुपर्छ ।

९. व्यक्तिगत खाताको व्यवस्था हुनुपर्ने : स्थानीय तहले सामाजिक सुरक्षा भत्ता विभिन्न बैंकमा जम्मा गर्ने गरेको र सो भत्ता लिनका लागि अपाङ्गता भएका व्यक्ति वा निजको प्रतिनिधि बैंक सम्म जानुपर्ने हुँदा कोभिड-१९ को जोखिममा पर्न सक्ने सम्भावना बढि रहन्छ । यसले गर्दा विशेष गरी अपाङ्गता भएका महिलाहरू जसलाई सहयोगीको आवश्यकता छ उनीहरूलाई अझ बढी चुनौतीपूर्ण हुनसक्छ । त्यसैले स्थानीय तह अपाङ्गता समन्वय समितिले सम्बन्धित बैंकसँग सहकार्य गरेर अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको सामाजिक सुरक्षा भत्ता सम्बन्धित व्यक्तिको घर दैलोमै पुर्याउने व्यवस्था मिलाउनुपर्छ ।